

Το “Τέλος του Παιχνιδιού” του Σάμιουελ Μπέκετ στο Θέατρο Τ

Το “Τέλος του παιχνιδιού” του Σάμιουελ Μπέκετ ανεβαίνει από την Πειραματική σκηνης της Τέχνης στο Θέατρο Τ.

Πικρό χιούμορ σε φράσεις καθημερινές, με γλώσσα απλή και αφτιασίδωτη, ορμάει η ειρωνεία σε ερωτήσεις άμεσες και μεστές, σε στιχομυθίες που δεν υποκύπτουν στην επαγωγική λογική του ρεαλισμού. Το “Τέλος του παιχνιδιού” ανήκει στο Θέατρο του Παραλόγου και γράφτηκε το 1957, μεταφέροντας την ζοφερή ατμόσφαιρα του κόσμου μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο. Μεταφυσική αγωνία, ματαιότητα, έλλειψη αξιών και σκοπιμότητας, διερωτάται τόσα χωρίς να παίρνει απαντήσεις, χωρίς να αχνοφαίνεται κάπου η λύσις. Ο κατεστραμμένος κόσμος και η φθίνουσα πορεία της ζωής αποτελούν το φόντο σε αυτό το μονόπρακτο έργο κλειστοφοβικού εγκλεισμού και απομόνωσης, όπου υπαρξιακά ερωτήματα θανάτου, ζωής και νοήματος διασταυρώνονται και διαγράφουν φαύλους κύκλους ματαιότητας.

Ο Χαμ, ένας εγωκεντρικός δυνάστης για το γιο του και για τους γονείς του, δεν μπορεί να κουνηθεί και είναι καθηλωμένος σε μια καρέκλα. Ο Κλοβ, ένας υποταγμένος, στις διαταγές του πατέρα, γιος, αδυνατεί να κάτσει. Ο Ναγκ και η Νελ, οι γονείς του Χαμ, έχουν χάσει τα

πόδια τους σε ένα ποδηλατικό ατύχημα και ζουν πλέον ο καθένας στον δικό του σκουπιδοτενεκέ κάνοντας περιορισμένες κινήσεις. Όλοι μαζί “παίζουν το παιχνίδι” σε μία γενική ατροφία σωμάτων, συναισθημάτων και σκοπού, προσπαθώντας να καταπολεμήσουν την ανυπαρξία του “τίποτα”.

Ο Μπέκετ οπτικοποιεί την δράση. Τα έργα του είναι μοιρασμένα στο διαλογικό κομμάτι και σε αναλυτικές, εκτενείς σκηνικές οδηγίες. Το σκηνικό, τα κοστούμια, τα σώματα, οι εκφράσεις στην σιωπή, μιλούν δυνατότερα από τα λόγια και εκεί εστιάζει, κυρίως, την δραματική ένταση. Αυτό η σκηνοθεσία της Γλυκερίας Καλαϊτζή όχι μόνο το κατανόησε αλλά και το επιβεβαίωσε στην παράσταση που ανεβαίνει στο Θέατρο Τ.

Η Ευαγγελία Κιρκινέ μεταμορφώνει την σκηνή του Θεάτρου Τ διχοτομώντας την με ένα διαγώνιο λευκό τοίχο γεμάτο μούχλα, αφήνοντας το πίσω αθέατο μέρος για τον “έξω” κόσμο. Δύο παράθυρα σε αφύσικο ύψος, που μόνο με την χρήση σκάλας γίνονται προσβάσιμα, επισημαίνουν την απομόνωση και την απαίτηση προσπάθειας και ενέργειας για την ζωή που δεν χαρίζεται απρόσκοπτα. Ενσωματωμένοι στον τοίχο και οι δύο μεταλλικοί σκουπιδοτενεκέδες που ζουν ο Ναγκ και η Νελ, πολύ κοντά μεν αλλά όχι τόσο ώστε να έχουν εύκολα επαφή. Η σκηνή ουρλιάζει “εγκατάλειψη” και τα λευκά σεντόνια που σκεπάζουν τον Χαμ και τους σκουπιδοτενεκέδες, στην έναρξη, υποδηλώνουν την υποψία της αλλοτινής ζωής πριν την ερήμωση. Στα ελάχιστα σκηνικά αντικείμενα προστίθεται και το τρίποδο ψεύτικο σκυλί που ζήτησε ο Χαμ από τον Κλοβ να του φτιάξει, κινησιολογικά προβληματικό και αυτό λόγω αναπηρίας και έλλειψη ζωής, και φυσικά, ο

αναποδογυρισμένος πίνακας στον τοίχο που έχει υπάρξει σημείο-κλειδί για μια από τις διάφορες εκδοχές ερμηνείας του έργου. Παρόλο που υπάρχει η ενότητα τόπου-χρόνου δράσης, ο χρόνος παραμένει κάτι το αδιευκρίνιστο. “-Τι ώρα είναι; -Η συνηθισμένη.” Ο φωτισμός του Κώστα Σιδηρόπουλου αλλάζει και υπερτονίζει, κάθε φορά που κινείται κάτι “έξω”, σαν μια έκλαμψη συνειδητοποίησης πως ο χρόνος και ο κόσμος υπάρχουν αλλά έξω από το κλειστό κύκλωμα-σχήμα τους.

Τα κοστούμια της Μαρίας Καραδελόγλου εύστοχα και ιδιαιτέρως μελετημένα, έχουν και αυτά ερμηνευτική χροιά. Γκροτέσκα στοιχεία στο κοστούμι του Χαμ, που θυμίζει ξεπεσμένο βασιλιά, χακί-πράσινες αποχρώσεις στον Κλοβ που εκτελεί τις διαταγές του πατέρα του με στρατιωτική υποταγή. Απουσία ρούχων για τους γονείς-πιόνια, που οδεύουν ηλικιακά προς τον θάνατο ανίκανοι για το οτιδήποτε και ήδη έχουν πάρει την θέση τους σαν άχρηστα σκουπίδια δίχως χρησιμότητα. Έντονο μακιγιάζ, πουδραρισμένα πρόσωπα, λευκότητα στο δέρμα που θυμίζει αρρώστια αλλά και μάσκα, υπενθυμίζοντας στο κοινό πως παίζουν το παιχνίδι τους, πως όλα αυτά είναι ένα θέατρο. Μια απελπισμένη προσπάθεια να αντιμετωπίσουν τον θάνατο που ελλοχεύει την μοναξιά και την σιωπή του “τίποτα”.

Ο Χαμ είναι ο υποκινητής του παιχνιδιού. Εξουσιαστικός, χαιρέκακος, ειρωνικός, αλλά ταυτόχρονα και τόσο απεγνωσμένος να συνεχιστεί το παιχνίδι. Απολαμβάνει την δυστυχία των άλλων αλλά τους έχει τόσο ανάγκη. Η διάθεσή του εξαρτάται από το πόσο οι άλλοι εξαρτώνται από αυτόν. Συντηρεί απαιτώντας το παιχνίδι, επιμένει στους ανούσιους διαλόγους και στις, χωρίς νόημα, απαιτήσεις του, απλά και μόνο για να γίνεται κάτι, για να

υπάρχει η επικοινωνία προκειμένου να μην έρθει το τέλος. Ο Δημήτρης Ναζίρης στάθηκε ερμηνευτικά στο ύψος των περιστάσεων και με το παραπάνω, ισοζυγίζοντας τον καταδυναστευτικό χαρακτήρα του Χαμ με την αδύναμη πλευρά του, δίχως να γύρει κάπου. Βρήκε τις χαραμάδες εκείνες που έπρεπε για να εξηγήσει τον φόβο της μοναξιάς που στοιχειώνει τον Χαμ.

Η μόνη δραματική ένταση του έργου συγκεντρώνεται στην απόφαση του Κλοβ εάν θα παρατήρει τον Χαμ ή όχι. Το **“Τέλος του παιχνιδιού”** όμως τελειώνει ακριβώς όπως άρχισε με μια εικόνα φυγής και ενδιάμεσα ένα σύνολο ατελέσφορων κινήσεων και επαναληπτικών ερωτήσεων. Ο Κλοβ ζει μέσα από την αδιάκοπη κίνηση που του σακατεύει το κορμί αλλά είναι ανίκανος να την σταματήσει. Και πρόκειται για μια μηχανική κίνηση ψυχαναγκασμού. Στα μέτρα ενός ρόλου όπως ο Κλοβ, η Έφη Σταμούλη μπήκε και εφάρμοσε πλήρως. Μεταμορφώθηκε φωνητικά, κινησιολογικά και εκφραστικά άψογα στο ρόλο του υποταγμένου γιου, εκείνου που όλο φεύγει λεκτικά και όλο μένει εμμονικά. Η κωμικότητα αναπνέει μέσα από την τραγικότητα και το αντίστροφο επιβεβαιώνοντας τα λόγια της Νελ πως *“δεν υπάρχει πιο αστείο πράγμα από την δυστυχία”*.

Ο Γιώργος Φράγκογλου, Ναγκ, και η Σοφία Μαρία Βούλγαρη, Νελ, τα απομεινάρια των γονιών του Χαμ, ήταν συγκινητικοί. Δυναμικές παρουσίες επί σκηνής, χωρίς υπερβολές, έβγαλαν μια γλυκιά τρυφερότητα μεταξύ τους, αναπόλησαν τις παλιές καλές μέρες της νεότητας και του έρωτα, εκεί που η ζωή, τα συναισθήματα και η χαρά συμβάδιζαν. Και αυτό σε κάνει να αναρωτιέσαι αν η νοσταλγία αυτή προέρχεται απλά από την σύγκριση με το τώρα ή είχαν όντως συναίσθηση τότε πως *“ζούσαν”*;

Η Γλυκερία Καλαϊτζή έχοντας ένα αξιόλογο έμψυχο υλικό κατάφερε να επικοινωνήσει άψογα την εξαρτησιογόνα υπόσταση των εαυτών και χαρακτήρων του έργου. Θυμίζοντας Κλαιρ και Σολάνζ, η μοναξιά τους είναι ανυπόφορη και μόνο ο “άλλος” μπορεί να τους σώσει, αλλά παράλληλα και να τους κατατροπώσει, υπενθυμίζοντας την και μόνο με την παρουσία του. Η σκηνοθέτιδα δούλεψε άρτια πάνω στο υποδόριο, μαύρο χιούμορ του Μπέκετ που μας υπνωτίζει και μας κάνει να γελάμε με την δυστυχία μας. Με όχημα την εξαιρετική μετάφραση του Νικηφόρου Παπανδρέου, διαχειρίστηκε με σεβασμό και καλαισθησία τον ιδιαίτερο κόσμο του Σάμιουελ Μπέκετ δίνοντάς μας μια υπέροχη παράσταση.